



Opera – mezi trhem a subvencí



# Informace o kurzu

- František Svoboda
- Kontakt: [gert@seznam.cz](mailto:gert@seznam.cz)
- Konzultační hodiny: čtvrtek 16:00-17:30
- Požadavky ke kolokviu



# Struktura přednášky

- Umění možného - finanční zabezpečení opery v Itálii na počátku ... a dnes
- Pokus o nemožné – financování počátků opery v Londýně ... a lekce pro naše časy
- Vliv mecenátu/konkurence na kvalitu oper
- Vliv repertoáru opery na návštěvnost



- Dva mody udržování operních domů
  - Patron (obvykle královský dvůr)
  - Impresário (‘tržní systém’, s garancemi či bez garancí)
- Nejdražší živé umění



# Opera v Římě

- Reprezentativní záležitost
- Chi soffe speri - 1639
- Soupis účtů
- Výpůjčky
- Vstup na pozvánky



1. Stage set from *Il S. Alessio*, 1634, pl. 2, engraving.

# Opera v Benátkách

- Compagnie della Calze
- Karneval
- Od dvorské opery k veřejné opeře
- První sezóny
- Formování pravidel opery
- Opera Antioco - 1659








# Opera v Reggio Emilio

- Při příležitosti výročního trhu
- *Il talamo preservato dalla fedelta d'Eudossa*  
– 1683
- Municipální aktivita
- Cenová diskriminace 1. stupně



# Institucionální zajištění opery v dnešní Itálii

- 12 největších oper *enti lirici* – veřejná operní korporace – financování z veřejných zdrojů, státních i městských. Mají dostatečně velké subvence, aby mohly platit trvalý ansámbl a orchestr. Na konci 20. století se přeměnili v nadace, aby mohly přijímat podporu od soukromých subjektů, do výše 49% jejich rozpočtu.
- 24 oper funguje v režimu *teatri di tradizione* – mají „podporovat místní umělce a hudební tradice“ – byly buď vytvořeny jako nadace (*fondazionne*), aby mohly přijímat soukromé dary, nebo jsou financovány z rozpočtu města. Mají jen minimum personálu na plný úvazek, všichni ostatní jsou najímáni jen na projekt (opera) nebo a sezónu.



# Opera v Londýně – pokus o nemožné

- Naděje, že opera bude vydělávat, vychází z tradic anglické semi-opery ...
- Obvyklá forma kulturního provozu - podílnická společnost
- Vanbrughova Společnost - 1708
- Swineyho Společnost – 1708-10
- Předplatné
- Collierova Společnost – 1710-12
- Swineyho Společnost – 1712-1713



TABLE 3

The singers' accounts at the Haymarket, 1712-13

	Owed	Paid	Benefit	Total received
Valeriano	645	169	74	£243
Valentini	537	220	75	£296
Signora Pilotti	500	171	75	£246
Handel	430	113	74	£186
Signora Margarita	400	105	76	£181
Mrs. Barbier	300	79	15	£94
Signora Manina	100	26	—	£26

- Heideggerova Společnost – leden 1713-1717
- Royal Academy of Music – 1720-1728
- Händelova Společnost – 1729-37
  - Opera of the Nobility – 1733-37
  
- 1740 – Lord Middlesex





Budget forecast for the Royal Academy, 1720–21

---

Singers

---

Faustina	1,500
Senesino	1,500
Durastanti	1,100
Robinson	500
Galeratti	400
Salvai	300
A bass	300
Benedetti	400
Gordon	400
<i>Total</i>	<i>£6,400</i>

---

Other expenses

---

Dancers	1,000
Scenery and costumes	2,500
Expenses per night	2,500
New operas	400
Poets	200
Staff salaries	300
House rent	400
<i>Total</i>	<i>£7,300</i>

*Grand total: £13,700*

---

# Tržní princip v akci

aneb

## Loterie v Royal Opera House

- Opera – druh monopolu
- Dvě formy prodej lístků
  - Dlouhodobé předplatné
  - Jednorázový nákup lístku
- Seniorní fronta
- Loterie



# Má způsob financování vliv na kvalitu?

- Poskytují opery produkované v podmínkách mecenátu vyšší kvalitu oproti operám „tržním“?
  - Patron, nezatížený tržním prostředím, podporuje jen kvalitnější díla
  - Patronát přitahuje umělce



*Table I.* Number of opera premières at major theatres, 1751–1790

	Vienna	Hungary and Prague	Other German speaking	St. Petersburg	Paris	Italy	London	Total
1751–1760	20	3	55	14	56	251	16	415
1761–1770	29	11	72	7	81	287	34	521
1771–1780	38	23	170	17	93	330	32	703
1781–1790	49	7	145	21	126	408	24	760
Total	136	44	442	59	356	1276	106	2419
%	5.6	1.8	18.3	2.4	14.7	52.7	4.4	100.0

Source: Charles H. Parsons (1989).

*Table II.* Operas performed 1996–1999, which were first performed 1751–1790

Date of first performance	Vienna	Hungary and Prague	Other German speaking	St. Petersburg	Paris	Italy	Total
1751–1760	2		1		1		4
1761–1770	4	2	7		1	3	17
1771–1780		3	5		3	5	16
1781–1790	9	2	1	2	2	5	21
Total	15	7	14	2	7	13	58
%	25.9	12.1	24.1	3.4	12.1	22.4	100.0

Source: [www.operabase.com](http://www.operabase.com), opera company web pages and advertising.

*Table III.* Significant operas first performed 1751–1790, as assessed by experts

	Vienna	Hungary and Prague	Other German speaking	St. Petersburg	Paris	Italy	Total
1751–1760			1		1	2	4
1761–1770	5	1	2		4		12
1771–1780		1	0		5	1	7
1781–1790	8	2	0	1	6	1	19
Total	13	4	3	1	16	4	41
%	31.7	9.8	7.3	2.4	39.0	9.8	100.0

Source: Wellesz and Sternfeld (1973), Grout (1988) and Parker (1996).






- Pozice u dvora oslabuje tlak na rychlou produkci oper
- Giovanni Paisiello – více jak 80 oper, 47 z nich v Itálii mezi lety 1764 – 1776. V roce 1777 přijal místo v Sankt Peterburgu, kde zpočátku psal 2-3 opery ročně, v letech 1781-4 jen jednu ročně. Poté odešel do Neapole, kde opět psal 2-3 opery ročně.
- Cimarosa – v Itálii napsal 22 oper mezi lety 1781-4, v roce 1787 odchází do Ruska, kde složí během 4 let 3 opery, 1791 odchází do Vídně, kde vznikne jeho nejslavnější opera *Il matrimonio segreto*
- Nicollo Piccini během jedné dekády 1761-70 složil 56 oper, někdy i 8-9 ročně.
- Většina Mozartových příjmů ve Vídni pocházela z koncertů a hodin hudby, příjmy za opery tvořily jen malou část. (Za *Figarovu svatbu* 450 fl., 900 za *Così fan tutte*. Zpěváci v italské opeře ve Vídni dostávali více jak 400 – 2 000 fl., castrát Luigi Marchesi dostal 2 250 fl. za šest vystoupení (27 000 USD v cenách 1999)
- Většina oper období 1750 – 1790 vznikla na trhu, ale kvalitnější, dodnes hrané vznikly v rámci patronátu.
- X
- Konkurenční přístup – každý se mohl zapojit, objevily se i nečekané talenty

*Table IV.* Operas performed 1996–1999, that were first performed 1791–1840

Date of first performance	Vienna	Hungary and Prague	Other German speaking	St. Petersburg	Paris	Italy	Other	Total
1791–1800	3	1			1	3	1	9
1801–1810	1		1		1	2		5
1811–1820	1					14		15
1821–1830	1		1		5	9	2	18
1831–1840			2	1	7	18		28
Total	6	1	4	1	14	46	3	75
%	8.0	1.3	5.3	1.3	18.7	61.3	4.0	100.0
Total 1811–1840	2	0	3	1	12	41	2	61
%	3.3	0.0	4.9	1.6	19.7	67.2	3.3	100.0

Source: [www.operabase.com](http://www.operabase.com), opera company web pages and advertising.

- 
- Do 40. let 19. století neklesl počet premiér v Itálii za dekádu pod 300.
  - Rossini 29 oper mezi 1810-19
  - Saverio Mercadante kolem 60 oper za život, Giovanni Paccini kolem 90
  - Nelze pozorovat odlišnost tržní a patronátní produkce, na kvalitu, v delším období nevidíme žádný vliv.
  - Patronát u vídeňského dvora jistě vyhovoval Gluckovi a Mozartovi, avšak ani soutěživé prostředí a masová produkce Itálie nezabránilo vzestupu Rossiniho a Donizettiho.



# Stará a nová díla v dnešní operní produkcí



Dobrý hospodář vynáší ze svých zásob věci nové i staré

aneb

## Dilema soudobého uměleckého provozu

- Tržní identita opery
- Prodej sezónního předplatného
- 11 sezón, 77 US operních společností
- Rozptýlení novinek v programu pozitivně koreluje s prodejem sezónních lístků
- Více konvenční program znamená růst předprodeje, avšak méně a horšího hodnocení od kritiky
- Pořadí oper je důležitým nástrojem marketingové strategie